

რომის
სამართალი
(საფუძვლები)

დავით ბოსტოღანაშვილი

რომის სამართალი (საფუძვლები)

რა დახმარებას გვიწევს სიღაბუსი

ინფორმაცია:

- საგნის შესახებ
- პროფესორის შესახებ
- ლიტერატურის შესახებ
- შეფასების შესახებ

და სხვა

პრეზენტაციები და სხვა მასალა

პრეზენტაციები და სხვა მასალა
შეგიძლიათ მიიღოთ შემდეგ
მისამართზე:

samartlisisistoria@gmail.com

პაროლი:

samartlis2015

რომის სამართალი (საფუძვლები)

რომის სამართლის მნიშვნელობა
და გავლენა რომაულ-
გერმანული სამართლის
ოჯახთან მიმართებაში.

რომის სამართლის რეცეფცია.

რომის სამართალი (საფუძვლები)

ვიწყებთ რა რომაელი ხალხის სამართლის გადმოცემას, მიგვაჩნია, რომ იგი ყველაზე უკეთ შეიძლება გადმოიცეს იმ შემთხვევაში, თუ ცალკეული საკითხების ახსნა თავდაპირველად ადვილად და მარტივად იქნება გადმოცემული, ხოლო შემდეგ კი უფრო დაწვრილებით და მეტი სიზუსტით, თორემ, თუ ჩვენ თავიდანვე მოსწავლის ჯერ კიდევ გამოუცდელსა და სუსტ გონებას მაშინვე უხვი და მრავალმხრივი მასალით დავტვირთავთ, ორიდან ერთ შედეგს მივიღებთ: იგი ან სწავლას მიატოვებს, ან კიდევ დიდი ჯაფითა და ხშირად გაუბედაობითაც კი უფრო გვიან მივიყვანთ მას იმ შედეგებამდე, რის მიღწევასაც იგი უფრო ადვილი გზით, უფრო ადრე შესძლებდა. *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული I, 2.*

რომის სამართალი (საფუძვლები)
სამართლიანობა და სამართალი

სამართლიანობა არის უცვლელი და
მუდმივი ნება თითოეულისათვის
თავისი უფლების მინიჭებისა.

ინსტიტუციები წიგნი I, ტიტული I.

იურისპრუდენცია (სამართალმცოდნეობა)
არის საღვთო და ადამიანური
საქმეების შეცნობა, მეცნიერება
სამართლიანისა და უსამართლოს
შესახებ. *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული I, 1.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) სამართლიანობა და სამართალი

სამართალი არის სიკეთისა და სამართლიანობის
ხელოვნება – ცელსიუსი. *დიგესტები, წიგნი I, ტიტული I.1*

ჩვენ დამსახურებულად შეიძლება გვიწოდონ
სამართლის ქურუმები, რადგან თაყვანს ვცემთ
სამართლიანობას და ვავლენთ კეთილისა და
სამართლიანის რაობას, გამოვყოფთ რა
სამართლიანს უსამართლოსაგან, ვასხვავეთ
ნებადართულს ნებადაურთველისაგან, და
გვსურს რომ კეთილი [საქმე] შერუდდეს არა
მხოლოდ სასჯელის შიშით, არამედ ჯილდოს
[მიღების] სურვილით. *დიგესტები, წიგნი I, ტიტული I.1, §1.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) სამართლიანობა და სამართალი

სამართლის დანაწესებია: პატიოსნად
ცხოვრება, სხვისთვის ზიანის არმიყენება,
თითოეულისათვის თავისის მიზღვა.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული I, 1.

სამართლის შემსწავლელს, უპირველეს
ყოვლისა, იმის ცოდნა მართებს, თუ საიდან
მომდინარეობს სამართლის სახელწოდება.

სახელი „სამართალს“ („*ius*“)

„სამართლიანობისაგან“ („*iustitia*“) ეწოდა.

დიკესტები, წიგნი I, ტიტული I.1.

რომის სამართალი (საფუძვლები) კერძო და საჯარო სამართალი

საჯარო და კერძო სამართლის დაყოფის მნიშვნელობა სამართალი ორ ნაწილად იყოფა: საჯარო და კერძო. საჯაროა ის სამართალი, რომელიც რომის სახელმწიფოს მდგომარეობას ეხება, კერძო სამართალი კი – კერძო პირების სარგებელს (ინტერესს), ვინაიდან სარგებელი არის როგორც საჯარო, ისე კერძო.

საჯარო სამართალი მოიცავს საღმრთოს (*sacrae*) [ღვთისმსახურებას, ნივთებს], ქურუმებისა (*sacerdos*) და მაგისტრატების (*magistratus*) [მდგომარეობას].

კერძო სამართალი სამ ნაწილად იყოფა, რადგან იგი მოიცავს ბუნებითს, ხალხთა და ცივილურ დანაწესებს. ულპიანე *დიგესტები*, წიგნი I, ტიტული I.1, §1.

რომის სამართალი (საფუძვლები) ბუნებითი სამართალი

ბუნებითია სამართალი (**ius naturale**), რომელიც ბუნებამ ყველა ცხოველს ასწავლა, ვინაიდან ეს დამახასიათებელია არა მარტო ადამიანთა მოდგმისათვის, არამედ ყველა ცხოველისათვის, რომელიც ან ცაში, ან მიწაზე და ან ზღვაში იბადება. აქედან(ვე) მომდინარეობს მამაკაცისა და ქალის კავშირი, რასაც ჩვენ ქორწინებას ვუწოდებთ, აგრეთვე – ბავშვების გაჩენა და აღზრდა. მართლაც, ჩვენ ვხედავთ, რომ [ადამიანის გარდა] ამ სამართლის ცოდნას ავლენენ სხვა ცხოველებიც.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II.

რომის სამართალი (საფუძვლები) ხალხთა და ცივილური სამართალი

ხალხთა სამართალი (**ius gentium**) არის ის [სამართალი], რომელსაც ადამიანთა მოდგმა იყენებს, და რომლის განსხვავება ბუნებითი სამართლისაგან ადვილი გასაგებია, რადგან ეს უკანასკნელი საერთოა ყველა ცხოველისათვის, პირველი კი – მხოლოდ ადამიანებისათვის.

ულპიანე დიგესტები, წიგნი I, ტიტული I.1, §4.

რომის სამართალი (საფუძვლები) ხალხთა და ცივილური სამართალი

ius civile და **ius gentium**

ცივილური და ხალხთა სამართალი

შემდგენაირად იყოფა: ყოველი ხალხი, რომელსაც კანონები ან ჩვეულებები მართავს, ნაწილობრივ თავის საკუთარ სამართალს იყენებს და ნაწილობრივ – ყველა ადამიანისთვის საერთო სამართალს. ვინაიდან, ის სამართალი, რომელიც თითოეულმა ხალხმა თავად დაადგინა საკუთარ სამართლად, არის თავად ამ სახელმწიფოს საკუთარი სამართალი და მას ეწოდება ცივილური, ე.ი. თავად ამ სახელმწიფოს (civitas) საკუთარი სამართალი. *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,1.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) ხალხთა და ცივილური სამართალი

სამართალს, რომელიც ბუნების გონმა ყველა ადამიანს შორის დააწესა, თანაბრად იცავს ყველა ხალხი და მას ეწოდება ხალხთა სამართალი (ius gentium), ე.ი. [სამართალი], რომელსაც ყველა ხალხი იყენებს. ამრიგად, რომელი ხალხი ნაწილობრივ იყენებს თავის სამართალს, ნაწილობრივ [კი] – ყველა ადამიანისათვის საერთო სამართალს.
ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,1.

რომის სამართალი (საფუძვლები) ცივილური და კვირიტული სამართალი

ius quiritium

ცივილური სამართალი თავის სახელწოდებას თითოეული სახელმწიფოსაგან იღებს, მაგალითად, ათენის [სამართალი]. სამართალს, რომლითაც რომაელი ხალხი სარგებლობს, ჩვენ ვუწოდებთ რომაელთა (რომის) ცივილურ სამართალს, [ე.ი. სამართალს], რომელსაც კვირიტები იყენებენ, ვინაიდან რომაელები კვირიტებად იწოდებიან. *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,2.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) ბუნებითი და ხალხთა სამართალი

ხალხთა სამართალი საერთოა ადამიანთა მთელი მოდგმისათვის. ვინაიდან საჭიროებისა და ადამიანთა მოთხოვნილებების გამო ზოგიერთმა ხალხმა თავისთვის [წესები] შემოიღო, რადგან ატყდა ომები და ამას მოყვა ტყვეობა და მონობა, რაც ბუნებითი სამართლის სწინააღმდეგოა. ვინაიდან ბუნებითი სამართლით ყველა ადამიანი თავისუფალი იბადება. ამავე ხალხთა სამართლით შემოიღეს თითქმის ყველა ხელშეკრულება, როგორცაა მაგალითად ნასყიდობის, ქირავნობის, ამხანაგობის, შენახვის, სესხისა და სხვა მრავალი. *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,2.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) დაწერილი და დაუწერელი სამართალი

ხოლო ჩვენი (ცივილური) სამართალი მოიცავს დაწერილ ან დაუწერელ [სამართალს]. ისევე, როგორც ბერძნებს ჰქონდათ, როგორც დაწერილი, ასევე დაუწერელი სამართალი. დაწერილ სამართალს შეადგენს კანონი, პლებსის გადაწყვეტილება, სენატის გადაწყვეტილება, პრინციფუსის დადგენილებანი, მაგისტრატების ედიქტები და სამართალმცოდნეთა პასუხები.
ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,3.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პრეტორული სამართალი

ius honorarium ანუ **praetorium**

პრეტორთა ედიქტებსაც სამართალში არცთუ მცირე მნიშვნელობა აქვთ. მათ ჩვენ, ჩვეულებრივ, „საპატიო სამართალსაც“ ვუწოდებთ, ვინაიდან ამ სამართალს ავტორიტეტი საპატიო თანამდებობების მფლობელებმა, ე.ი. მაგისტრატებმა შეუქმნეს.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,3.

რომის სამართალი (საფუძვლები) დაწერილი და დაუწერელი სამართალი

დაუწერელი [სამართლიდან] წარმოიშვა ის სამართალი, რომელიც ჩვეულებით იქნა დამტკიცებული. მართლაც, დიდი ხნის (ხანგრძლივი) ჩვეულებები, იმ პირთა შეთანხმებით მიღებული, რომლებიც მათ იყენებენ, კანონებს უთანაბრდება.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,9.

რომის სამართალი (საფუძვლები) ბუნებითი და ცივილური სამართალი

ბუნებითი სამართლის ნორმები, რომელთაც ყველა ხალხი თანაბრად იცავს და რომლებიც რაღაც ღვთის განგებით იქნა დაწესებული, მუდამ [იურიდიული] ძალის მქონე და უცვლელი რჩება, ხოლო ის ნორმები, რომლებიც თითოეულმა სახელმწიფომ თავისთვის თავად დაადგინა, ჩვეულებრივ, ხშირად იცვლება ან ხალხის მდუმარე შეთანხმებით და ან შემდგომში გამოცემული სხვა კანონით.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული II,11.

რომის სამართალი (საფუძვლები)

ius

iustitia

sacrae

sacerdos

magistratus

ius naturale

ius gentium

ius quiritium

ius civile

ius honorarium ან

praetorium

რომის სამართალი
(საფუძვლები)

შეკითხვები?

გმადლობთ
ყურადღებისათვის!
გისურვებთ წარმატებებს!